ALBII TIBULLI

LIBRI QUATTUOR.

RECOGNOVIT

AUGUSTUS ROSSBACH.

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXVI.

DOMITII MARSI.

Te quoque Virgilio comitem non aequa, Tibulle,
  Mors iuvenem campos misit ad Elysios,
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores
  Aut caneret forti regia bella pede.

Albius Tibullus eques Romanus, insignis forma cultuque corporis observabilis, ante alios Corvinum Messalam oratorem dilexit, cuius et contubernalis Aquitanico bello militaribus donis donatus est. Hic multorum iudicio principem inter elegiographos obtinet locum, epistolae quoque eius amatoriae, quamquam breves, omnino utiles sunt. Obiit adolescens tempore Virgilii, ut indicat epigramma.

DIVERSITAS

EDITIONIS LACHMANNIANAE.

Lib. I.

I, 34 *de magno praeda petenda grege*] *est* omittunt fragm. Frising. *de magno est* PEWA, *grege est* D*).
37 *de paupere* DWA, *e paupere* PE.
44 *Sei licet* revocavi, cf. 1, 8, 49. II, 6, 16. *sci licet* libri, *si licet* vulgo.
II, 17 *temptat* D, *tentat* ceteri.
78 *posset* PEDA, *possit* W.
82 *diripuisse* libri, *deripuisse* Itali.
88 *uni* Vossius, *unus* aut *vanus* libri.
III, 14 *prospiceret* correxi, *respiceret* libri plerique, *despiceret* alii, *respueretque* Zwicav. I.
18 *Saturnive* Broukhusius, *Saturni* libri, *Saturni aut* Itali.
49 *At* correxi, *et* libri, *nunc* Itali.
63 *Ac* correxi, ed. vett., *Hac* PW, *At* EDA Lachm. *Hic* Itali.
73 *temptare* D, *tentare* reliqui.
IV, 30 *alta* libri, *alba* Itali.
39 *temptare* D, *tentare* reliqui.
55 *afferet* libri, *offeret* Itali.
V, 42 *meam* vulgo, *mea* libri.
61 interpunctionem mutavi.
VI, 12 *tunc* PE, *nunc* W, v. 13 *tunc* PEW, *tum* DA.
45—50 mutata interpunctione uncis inclusi, cf. II, 5, 23.

---

*) P(arisinus 7989), E(boracensis), W(ittianus), D(atanus), A(skewianus), C(uiacianus).

*

48 *Sanguine et* P, *Sanguineque* reliqui.
80 *dente* Statius, *ducta* libri.
VII, 16 *alat* Itali, *arat* libri.
49 *et centum ludis* Statius, *et centum ludos* libri, *et genium ludo* Heynius. Mihi haec sic corrigenda videntur: *Huc ades ad centum ludos.*
VIII, 11 *fuco* PEDA, *suco* W.
21 *temptat* D, *tentat* ceteri.
36 *tumet* Scaliger, *timet* libri.
49 *Sei Marathum torques* ego correxi, *Seu Marathum torques* libri plerique, *Neu Marathum torque* Scaliger, quem editiones secutae sunt.
IX, 25 *lingua* Hauptius, *leva* EWA, *lene* PD.
X, 7 Interpunctionem mutavi.
26 *rustica* libri plerique, *mystica* E.
33 *accersere* PW, *accrescere* DA, *arcescere* A, *arcessere* vulgo.
36 *turpis* Itali, *puppis* libri.

Lib. II.

I, 21 *Tunc* libri, *tum* Puccius.
58 Dedi corruptam librorum scripturam. *opes* Wassenberghius, *curtas auxerat hircus opes* Hauptius, *vilis tum erat hircus opes* Bergkius.
66 *appulso* libri, *applauso* Puccius.
67 *Ipse quoque inter agros* libri, *Ipse interque greges* Puccius.
89 *furvis* correctum in lib. nonnullis, *fulvis* lib. plerique.
II, 9 *Cornute* PED, *Cherinte aut Chorinthe* WA, *Cerinthe* vulgo.
III, 1 idem.
47 *At tibi* libri. Fortasse *At mihi* cum Scaligero corrigendum.
59 *Nota loquor* libri. Fortasse *vota* vel *vana loquor*; ego vix crediderim locum lacunosum esse.
61 *Sit* correxi mutata interpunctione, *At* libri.
62 *Terra* libri, *certa* Puccius.

IV, 23 *focis insignia sacris* D W A, cf. I, 2, 82. *sacris* ... *fanis* P, *sacris* ... *donis* E.

V, 4 *mea* correxit in annotatione Lachmannus, *meas* libri plerique.

34 *pulla* ... *aqua* libri h. e. sordida, stagnante, *pulsa* Itali.

35 *Illac* correxi, *illaque* P, *illa* ceteri.

67 Interpunxi post *Marpessia dixit*, non enim vocabula *Marpessia Herophile* coniungenda esse arbitror.

68 *grata quod admonuit* P D W A, *grataque quod monuit* E.

75. 76 et 77. 78 transposui.

87 *Ac* P D W A, *At* E.

VI, 16 *Sei licet* revocavi, *scilicet* libri, *si licet* vulgo. Cf. I, 1, 44.

Lib. III.

I, 21 *larga* P E, *longa* D A W.

II, 21 *velis* Itali, *ventis* libri.

III, 2 *Multaque cum blanda* transposuit Bergkius, cf. III, 6, 46, *Blandaque cum multa* libri.

IV, 4 *nobis* Guyetus, *votis* libri.

10 Interpunctionem mutavi, coniunge *hominum genus placant*.

V, 3 *proxima* Scioppius, *maxima* libri.

7 *virorum* Scaliger, *deorum* libri.

VI, 7 *durum curae genus*] Fortasse *curae, durum genus*, Bellovacensis.

21 *Convenit* ... *severos* coniecit in annotatione Lachmannus, *non venit* ... *severus* libri.

46 *sordida* libri, *perfida* coniecit Bergkius.

Lib. IV.

I, 1 *me* vulgo, *mea* libri, *me et* coniecit Lachmannus.

91 *celeremque* Ayrmannus, *celeremve* libri.

94 *convertere* Crusius, *contendere* libri.

145 Uncos, quibus Lachmannus *Ultima* ... *arva* incluserat, removi. Est enim post vocabulum *nec* v. 144 subaudiendum *qua* ex versu 143. Phoebo ut tenet Bergkius.

175 *tulerint* Bergkius, *ierint* libri, *cierint* Lachmannus.

IV, 6 *candida* Heynius, *languida* Bergkius, *pallida* libri.

VI, 15 *optat* libri, *optet* Itali.

18 Post hunc versum plene interpunxi.

19 *Sis iuveni grata: adveniet*] *Sis* C recte, invocatur enim Natalis Iuno, ut v. 7 *At tu sancta fave iuveni.* — *adveniet* E. *Si iuveni grata veniet* B W A, *gratae* in annotatione coniecit Lachmannus.

VII. Sulpiciae adscripsi: in libro C *Sulpicia* legitur post hoc carmen, ego praemisi.

XI, 5 *quum* correxi, *quam* D, *quid* ceteri, *si* Puccius.

XIII, 16 *tibi* libri, *mihi* Scaliger.

ALBII TIBULLI

LIBER PRIMUS.

I.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro
  Et teneat culti iugera multa soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
  Martia cui somnos classica pulsa fugent:
Me mea paupertas vitae traducat inerti, 5
  Dum meus assiduo luceat igne focus.
Ipse seram teneras maturo tempore vites
  Rusticus et facili grandia poma manu:
Nec spes destituat, sed frugum semper acervos
  Praebeat et pleno pinguia musta lacu. 10
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris
  Seu vetus in trivio florea serta lapis:
Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
  Libatum agricolae ponitur ante deum.
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona 15
  Spicea, quae templi pendeat ante fores:
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
  Terreat ut saeva falce Priapus aves.
Vos quoque, felicis quondam nunc pauperis agri
  Custodes, fertis munera vestra, Lares. 20
Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuvencos:
  Nunc agna exigui est hostia parva soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
  Clamet 'io messes et bona vina date'.
Iam modo non possum, contentus vivere parvo 25

Nec semper longae deditus esse viae,
Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra
Arboris ad rivos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentes
Aut stimulo tardos increpuisse boves, 30
Non agnamve sinu pigeat fetumve capellae
Desertum oblita matre referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque lupique,
Parcite: de magno praeda petenda grege.
Hic ego pastoremque meum lustrare quot annis 35
Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, divi, nec vos de paupere mensa
Dona nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitque luto. 40
Non ego divitias patrum fructusque requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo:
Parva seges satis est, satis est, requiescere lecto
Sei licet et solito membra levare toro.
Quam iuvat immites ventos audire cubantem 45
Et dominam tenero detinuisse sinu
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
Securum somnos imbre iuvante sequi!
Hoc mihi contingat: sit dives iure, furorem
Qui maris et tristes ferre potest pluvias. 50
O quantum est auri pereat potiusque smaragdi,
Quam fleat ob nostras ulla puella vias.
Te bellare decet terra, Messala, marique,
Ut domus hostiles praeferat exuvias:
Me retinent vinctum formosae vincla puellae, 55
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dum modo sim, quaeso segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
Te teneam moriens deficiente manu. 60
Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis.
Flebis: non tua sunt duro praecordia ferro

Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam 65
Lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tu Manes ne laede meos, sed parce solutis
Crinibus et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris Mors adoperta caput, 70
Iam subrepet iners aetas, neque amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capiti.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet et rixas inseruisse iuvat.
Hic ego dux milesque bonus: vos, signa tubaeque, 75
Ite procul, cupidis vulnera ferte viris,
Ferte et opes: ego composito securus acervo
Despiciam dites despiciamque famem.

II.

Adde merum vinoque novos compesce dolores,
Occupet ut fessi (lumina victa) sopor:
Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam posita est nostrae custodia saeva puellae, 5
Clauditur et dura ianua firma sera.
Ianua difficilis dominae, te verberet imber,
Te Iovis imperio fulmina missa petant.
Ianua, iam pateas uni mihi, victa querelis,
Neu furtim verso cardine aperta sones. 10
Et mala siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti sint precor illa meo.
Te meminisse decet, quae plurima voce peregi
Supplice, cum posti florida serta darem.
Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle. 15
Audendum est: fortes adiuvat ipsa Venus.
Illa favet, seu quis iuvenis nova limina temptat,
Seu reserat fixo dente puella fores:
Illa docet furtim molli decedere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono,

Illa viro coram nutus conferre loquaces
  Blandaque compositis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnis, sed quos nec inertia tardat
  Nec vetat obscura surgere nocte timor.
En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe,

. . . .

Nec sinit occurrat quisquam, qui corpora ferro 25
  Vulneret aut rapta praemia veste petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque
  Qualibet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
  Non mihi, cum multa decidit imber aqua. 30
Non labor hic laedit, reseret modo Delia postes
  Et vocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu vir seu femina fiat
  Obvia: celari vult sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum, neu quaerite nomen, 35
  Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Siquis et imprudens aspexerit, occulat ille
  Perque deos omnes se meminisse neget:
Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
  Is Venerem e rapido sentiet esse mari. 40
Nec tamen huic credet coniunx tuus, ut mihi verax
  Pollicita est magico saga ministerio.
Hanc ego de caelo ducentem sidera vidi,
  Fluminis haec rapidi carmine vertit iter,
Haec cantu finditque solum Manesque sepulcris 45
  Elicit et tepido devocat ossa rogo:
Iam tenet infernas magico stridore catervas,
  Iam iubet aspersas lacte referre pedem.
Cum libet, haec tristi depellit nubila caelo:
  Cum libet, aestivo convocat orbe nives. 50
Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,
  Sola feros Hecatae perdomuisse canes.
Haec mihi composuit cantus, quis fallere posses:
  Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam, 55
  Non sibi, si in molli viderit ipse toro.

Tu tamen abstineas aliis: nam cetera cernet
Omnia: de me uno sentiet ipse nihil.
Quid credam? nempe haec eadem se dixit amores
Cantibus aut herbis solvere posse meos, 60
Et me lustravit taedis, et nocte serena
Concidit ad magicos hostia pulla deos.
Non ego totus abesset amor, sed mutuus esset,
Orabam, nec te posse carere velim.
Ferreus ille fuit, qui, te cum posset habere, 65
Maluerit praedas stultus et arma sequi.
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat et in capto Martia castra solo,
Totus et argento contextus, totus et auro,
Insideat celeri conspiciendus equo, 70
Ipse boves mea si tecum modo Delia possim
Iungere et in solito pascere monte pecus:
Et te dum liceat teneris retinere lacertis,
Mollis et inculta sit mihi somnus humo.
Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo 75
Prodest, cum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumae nec stragula picta soporem
Nec sonitus placidae ducere posset aquae.
Num Veneris magnae violavi numina verbo,
Et mea nunc poenas impia lingua luit? 80
Num feror incestus sedes adiisse deorum
Sertaque de sanctis diripuisse focis?
Non ego, si merui, dubitem procumbere templis
Et dare sacratis oscula liminibus,
Non ego tellurem genibus perrepere supplex 85
Et miserum sancto tundere poste caput.
At tu, qui laetus rides mala nostra, caveto
Mox tibi: non unus saeviet usque deus.
Vidi ego, qui iuvenum miseros lusisset amores,
Post Veneris vinclis subdere colla senem 90
Et sibi blanditias tremula componere voce
Et manibus canas fingere velle comas:
Stare nec ante fores puduit caraeve puellae
Ancillam medio detinuisse foro:

Hunc puer, hunc iuvenis turba circumterit arta, 95
  Despuit in molles et sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus: semper tibi dedita servit
  Mens mea: quid messes uris acerba tuas?

III.

Ibitis Aegaeas sine me, Messala, per undas,
  O utinam memores ipse cohorsque mei:
Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris:
  Abstineas avidas, Mors precor atra, manus.
Abstineas, Mors atra, precor: non hic mihi mater 5
  Quae legat in maestos ossa perusta sinus,
Non soror, Assyrios cineri quae dedat odores
  Et fleat effusis ante sepulcra comis,
Delia non usquam; quae me cum mitteret urbe,
  Dicitur ante omnes consuluisse deos. 10
Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi
  Rettulit e triviis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita nunquam,
  Quin fleret nostras prospiceretque vias.
Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem, 15
  Quaerebam tardas anxius usque moras.
Aut ego sum causatus aves aut omina dira,
  Saturnive sacram me tenuisse diem.
O quotiens ingressus iter mihi tristia dixi
  Offensum in porta signa dedisse pedem! 20
Audeat invito ne quis discedere Amore,
  Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis mihi, Delia, quid mihi prosunt
  Illa tua totiens aera repulsa manu,
Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari 25
  Te (memini) et puro secubuisse toro?
Nunc, dea, nunc succurre mihi (nam posse mederi
  Picta docet templis multa tabella tuis),
Ut mea votivas persolvens Delia voces
  Ante sacras lino tecta fores sedeat 30
Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes

- Earliest ref. in Latin Literature to [illegible]

Insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare Penates
Reddereque antiquo menstrua tura Lari.
Quam bene Saturno vivebant rege prius quam 35
Tellus in longas est patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contempserat undas,
Effusum ventis praebueratque sinum,
Nec vagus ignotis repetens conpendia terris
Presserat externa navita merce ratem. 40
Illo non validus subiit iuga tempore taurus,
Non domito fraenos ore momordit equus,
Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant 45
Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
Inmiti saevus duxerat arte faber.
At Iove sub domino caedes et vulnera semper,
Nunc mare, nunc leti mille repente viae. 50
Parce, pater. timidum non me periuria terrent,
Non dicta in sanctos impia verba deos.
Quod si fatales iam nunc explevimus annos,
Fac lapis incriptis stet super ossa notis:
'Hic iacet inmiti consumptus morte Tibullus, 55
Messalam terra dum sequiturque mari.'
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreae cantusque vigent, passimque vagantes
Dulce sonant tenui gutture carmen aves, 60
Fert casiam non culta seges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna rosis:
Ac iuvenum series teneris inmixta puellis
Ludit, et assidue praelia miscet Amor.
Illic est, cuicunque rapax mors venit amanti, 65
Et gerit insigni myrtea serta coma.
At scelerata iacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant:
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues

Saevit, et huc illuc impia turba fugit: 70
Tunc niger in porta serpentum Cerberus ore
Stridet et aeratas excubat ante fores.
Illic Iunonem temptare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota,
Porrectusque novem Tityos per iugera terrae 75
Assiduas atro viscere pascit aves.
Tantalus est illic, et circum stagna: sed acrem
Iam iam poturi deserit unda sitim:
Et Danai proles, Veneris quod numina laesit,
In cava Lethaeas dolia portat aquas. 80
Illic sit, quicunque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias.
At tu casta precor maneas, sanctique pudoris
Assideat custos sedula semper anus.
Haec tibi fabellas referat positaque lucerna 85
Deducat plena stamina longa colo,
Ac circa gravibus pensis affixa puella
Paulatim somno fessa remittat opus.
Tum veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,
Sed videar caelo missus adesse tibi. 90
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor, hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

IV.

'Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,
Ne capiti soles, ne noceantque nives:
Quae tua formosos cepit sollertia? certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est,
Nudus et hibernae producis frigora brumae, 5
Nudus et aestivi tempora sicca Canis.'
Sic ego: tum Bacchi respondit rustica proles,
Armatus curva sic mihi falce deus.
'O fuge te tenerae puerorum credere turbae:
Nam causam iusti semper amoris habent. 10

Hic placet, angustis quod equum compescit habenis:
  Hic placidam niveo pectore pellit aquam:
Hic, quia fortis adest audacia, cepit: at illi
  Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed ne te capiant, primo si forte negabit, 15
  Taedia: paulatim sub iuga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones,
  Longa dies molli saxa peredit aqua:
Annus in apricis maturat collibus uvas,
  Annus agit certa lucida signa vice. 20
Nec iurare time: Veneris periuria venti
  Irrita per terras et freta summa ferunt.
Gratia magna Iovi: vetuit pater ipse valere,
  Iurasset cupide quicquid ineptus amor:
Perque suas impune sinit Dictynna sagittas 25
  Affirmes, crines perque Minerva suos.
At si tardus eris, errabis: transiet aetas.
  Quam cito non segnis stat remeatque dies!
Quam cito purpureos deperdit terra colores,
  Quam cito formosas populus alta comas! 30
Quam iacet, infirmae venere ubi fata senectae,
  Qui prior Eleo est carcere missus equus!
Vidi iam iuvenem, premeret cum serior aetas,
  Maerentem stultos praeteriisse dies.
Crudeles divi! serpens novus exuit annos: 35
  Formae non ullam fata dedere moram.
Solis aeterna est Phoebo Bacchoque iuventa:
  Nam decet intonsus crinis utrumque deum.
Tu, puero quodcunque tuo temptare libebit,
  Cedas: obsequio plurima vincit amor. 40
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur
  Et Canis arenti torreat arva siti,
Quamvis praetexens picea ferrugine caelum
  Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel si caeruleas puppi volet ire per undas, 45
  Ipse levem remo per freta pelle ratem.
Nec te paeniteat duros subiisse labores
  Aut opera insuetas atteruisse manus,

Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
  Dum placeas, humeri retia ferre negent. 50
Si volet arma, levi tentabis ludere dextra:
  Saepe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit, rapias tum cara licebit
  Oscula: pugnabit, sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, mox afferet ipse roganti, 55
  Post etiam collo se implicuisse volet.
Heu male nunc artes miseras haec saecula tractant:
  Iam tener assuevit munera velle puer.
At tua, qui Venerem docuisti vendere primus,
  Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis. 60
Pieridas, pueri, doctos et amate poetas,
  Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpurea est Nisi coma: carmina ni sint,
  Ex humero Pelopis non nituisset ebur.
Quem referent Musae, vivet, dum robora tellus, 65
  Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
  Idaeae currus ille sequatur Opis
Et tercentenas erroribus expleat urbis
  Et secet ad Phrygios vilia membra modos. 70
Blanditiis vult esse locum Venus ipsa: querelis
  Supplicibus, miseris fletibus illa favet.'
Haec mihi, quae cancrem Titio, deus edidit ore:
  Sed Titium coniunx haec meminisse vetat.
Pareat ille suae: vos me celebrate magistrum, 75
  Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique sua est: me, qui spernentur, amantes
  Consultent: cunctis ianua nostra patet.
Tempus erit, cum me Veneris praecepta ferentem
  Deducat iuvenum sedula turba senem. 80
Heu heu quam Marathus lento me torquet amore!
  Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,
  Cum mea ridebunt vana magisteria.

V.

Asper eram et bene discidium me ferre loquebar:
  At mihi nunc longe gloria fortis abest.
Namque agor, ut per plana citus sola verbere turben,
  Quem celer assueta versat ab arte puer.
Ure ferum et torque, libeat ne dicere quicquam 5
  Magnificum post haec: horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,
  Per Venerem quaeso compositumque caput.
Ille ego, cum tristi morbo defessa iaceres,
  Te dicor votis eripuisse meis, 10
Ipseque te circum lustravi sulfure puro,
  Carmine cum magico praecinuisset anus:
Ipse procuravi ne possent saeva nocere
  Somnia, ter sancta deveneranda mola:
Ipse ego velatus filo tunicisque solutis 15
  Vota novem Triviae nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,
  Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salva fuisses,
  Fingebam demens, sed renuente deo. 20
Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,
  Area dum messes sole calente teret,
Aut mihi servabit plenis in lintribus uvas
  Pressaque veloci candida musta pede,
Consuescet numerare pecus, consuescet amantis 25
  Garrulus in dominae ludere verna sinu.
Illa deo sciet agricolae pro vitibus uvam,
  Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos, illi sint omnia curae:
  At iuvet in tota me nihil esse domo. 30
Huc veniet Messala meus, cui dulcia poma
  Delia selectis detrahat arboribus:
Et tantum venerata virum, hunc sedula curet,
  Huic paret atque epulas ipsa ministra gerat.
Haec mihi fingebam, quae nunc Eurusque Notusque 35
  Iactat odoratos vota per Armenios.

Saepe ego tentavi curas depellere vino:
  At dolor in lacrimas verterat omne merum.
Saepe aliam tenui: sed iam cum gaudia adirem,
  Admonuit dominae deseruitque Venus. 40
Tunc me discedens devotum femina dixit,
  Et pudet et narrat scire nefanda meam.
Non facit hoc verbis, facie tenerisque lacertis
  Devovet et flavis nostra puella comis.
Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam 45
  Vecta est fraenato caerula pisce Thetis.
Haec nocuere mihi, quod adest huic dives amator:
  Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes atque ore cruento
  Tristia cum multo pocula felle bibat: 50
Hanc volitent animae circum sua fata querentes
  Semper, et e tectis strix violenta canat:
Ipsa fame stimulante furens herbasque sepulcris
  Quaerat et a saevis ossa relicta lupis,
Currat et inguinibus nudis ululetque per urbes, 55
  Post agat e triviis aspera turba canum.
Evenient: dat signa deus: sunt numina amanti,
  Saevit et iniusta lege relicta Venus.
At tu quam primum sagae praecepta rapacis
  Desere: nam donis vincitur omnis amor. 60
Pauper erit praesto, tibi praesto pauper adibit
  Primus et in tenero fixus erit latere,
Pauper in angusto fidus comes agmine turbae
  Subiicietque manus efficietque viam,
Pauper ad occultos furtim deducet amicos 65
  Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
Heu canimus frustra, nec verbis victa patescit
  Ianua, sed plena est percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto:
  Versatur celeri Fors levis orbe rotae. 70
Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
  Sedulus ac crebro prospicit ac refugit,
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
  Solus et ante ipsas excreat usque fores.

Nescio quid furtivus amor parat. utere quaeso, 75
Dum licet: in liquida nat tibi linter aqua.

VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus,
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.
Quid tibi saevitiae mecum est? an gloria magna est
Insidias homini composuisse deum?
Nam mihi tenduntur casses: iam Delia furtim 5
Nescio quem tacita callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat, sed credere durum est:
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu heu nunc premor arte mea. 10
Fingere tunc didicit causas, ut sola cubaret,
Cardine tunc tacito vertere posse fores:
Tunc succos herbasque dedi, quis livor abiret,
Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu, fallacis coniunx incaute puellae, 15
Me quoque servato, peccet ut illa nihil.
Neu iuvenes celebret multo sermone, caveto,
Neve cubet laxo pectus aperta sinu,
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat et mensae ducat in orbe notas. 20
Exibit quam saepe, time, seu visere dicet
Sacra Bonae maribus non adeunda deae.
At mihi si credas, illam sequar unus ad aras:
Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Saepe, velut gemmas eius signumque probarem, 25
Per causam memini me tetigisse manum:
Saepe mero somnum peperi tibi, at ipse bibebam
Sobria supposita pocula victor aqua.
Non ego te laesi prudens: ignosce fatenti.
Iussit Amor: contra quis ferat arma deos? 30
Ille ego sum, nec me iam dicere vera pudebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.
Quid tenera tibi coniuge opus? tua si bona nescis

Servare, frustra clavis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores 35
Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi servandam credas: non saeva recuso
Verbera, detracto non ego vincla pedum.
Tum procul absitis, quisquis colit arte capillos,
Effluit effuso cui toga laxa sinu: 40
Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
Stet procul, aut alia stet procul ante via.
Sic fieri iubet ipse deus, sic magna sacerdos
Est mihi divino vaticinata sono:
(Haec ubi Bellonae motu est agitata, nec acrem 45
Flammam, non amens verbera torta timet:
Ipsa bipenne suos caedit violenta lacertos
Sanguine et effuso spargit inulta deam,
Statque latus praefixa veru, stat saucia pectus,
Et canit eventus, quos dea magna monet.) 50
'Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigerit, labentur opes, ut vulnere nostro
Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.'
Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, poenas: 55
Si tamen admittas, sit precor illa levis.
Non ego te propter parco tibi, sed tua mater
Me movet atque iras aurea vincit anus.
Haec mihi te adducit tenebris multoque timore
Coniungit nostras clam taciturna manus, 60
Haec foribusque manet noctu me affixa proculque
Cognoscit strepitus me veniente pedum.
Vive diu mihi, dulcis anus: proprios ego tecum,
Sit modo fas, annos contribuisse velim.
Te semper natamque tuam te propter amabo: 65
Quicquid agit, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta, doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines nec stola longa pedes.
Et mihi sint durae leges, laudare nec ullam
Possim ego, quin oculos appetat illa meos, 70
Et siquid peccasse putet, ducarque capillis

Most modern Towns of France trace their names back to tribes or nations in wh. they were — of Paris > Parisii not the name of the ancient town — Lutetia

[illegible]

Inmerito pronas proripiarque vias.
Non ego te pulsare velim, sed, venerit iste
Si furor, optarim non habuisse manus:
Nec saevo sis casta metu, sed mente fideli: 75
Mutuus absenti te mihi servet amor.
At, quae fida fuit nulli, post victa senecta
Ducit inops tremula stamina torta manu
Firmaque conductis adnectit licia telis
Tractaque de niveo vellere dente putat. 80
Hanc animo gaudente vident iuvenumque catervae
Commemorant merito tot mala ferre senem,
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
Spectat et infidis quam sit acerba monet.
Haec aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris 85
Exemplum cana simus uterque coma.

VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
Stamina non ulli dissoluenda deo;
Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
Quem tremeret forti milite victus Atax.
Evenere: novos pubes Romana triumphos 5
Vidit et evinctos brachia capta duces:
At te victrices lauros, Messala, gerentem
Portabat niveis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos: Tarbella Pyrene
Testis et Oceani litora Santonici, 10
Testis Arar Rhodanusque celer magnusque Garumna,
Carnoti et flavi caerula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis
Caeruleus placidis per vada serpis aquis,
Quantus et aetherio contingens vertice nubes 15
Frigidus intonsos Taurus alat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palaestino sancta columba Syro,
Utque maris vastum prospectet turribus aequor
Prima ratem ventis credere docta Tyros, 20

Qualis et, arentes cum findit Sirius agros,
  Fertilis aestiva Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possim te dicere causa
  Aut quibus in terris occuluisse caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres, 25
  Arida nec Pluvio supplicat herba Iovi.
Te canit atque suum pubes miratur Osirim
  Barbara, Memphiten plangere docta bovem.
Primus aratra manu sollerti fecit Osiris
  Et teneram ferro sollicitavit humum, 30
Primus inexpertae commisit semina terrae
  Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere vitem,
  Hic viridem dura caedere falce comam:
Illi iucundos primum matura sapores 35
  Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Movit et ad certos nescia membra modos,
Bacchus et agricolae magno confecta labore
  Pectora tristitiae dissoluenda dedit. 40
Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
  Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curae nec luctus, Osiri,
  Sed chorus et cantus et levis aptus amor,
Sed varii flores et frons redimita corymbis, 45
  Fusa sed ad teneros lutea palla pedes
Et Tyriae vestes et dulcis tibia cantu
  Et levis occultis conscia cista sacris.
Huc ades ad centum ludos Geniumque choreis
  Concelebra et multo tempora funde mero: 50
Illius et nitido stillent unguenta capillo,
  Et capite et collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem turis honores,
  Liba et Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi succrescat proles, quae facta parentis 55
  Augeat et circa stet veneranda senem.
Nec taceat monumenta viae, quem Tuscula tellus
  Candidaque antiquo detinet Alba Lare.

[illegible] [illegible] 26 July.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] P. H. S. 46

Namque opibus congesta tuis hic glarea dura
  Sternitur, hic apta iungitur arte silex. 60
Te canit agricola, e magna cum venerit urbe
  Serus inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, Natalis multos celebrande per annos,
  Candidior semper candidiorque veni.

VIII.

Non ego celari possum, quid nutus amantis
  Quidve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes nec conscia fibra deorum,
  Praecinit eventus nec mihi cantus avis:
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo 5
  Perdocuit multis non sine verberibus.
Desine dissimulare: deus crudelius urit,
  Quos videt invitos succubuisse sibi.
Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos
  Saepeque mutatas disposuisse comas, 10
Quid fuco splendente genas ornare, quid ungues
  Artificis docta subsecuisse manu?
Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,
  Ansaque compressos colligit arta pedes.
Illa placet, quamvis inculto venerit ore 15
  Nec nitidum tarda compserit arte caput.
Num te carminibus, num te pallentibus herbis
  Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris,
  Cantus et iratae detinet anguis iter, 20
Cantus et e curru Lunam deducere temptat,
  Et faceret, si non aera repulsa sonent.
Quid queror heu misero carmen nocuisse, quid herbas?
  Forma nihil magicis utitur auxiliis:
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse 25
  Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento
  (Persequitur poenis tristia facta Venus),
Munera nec poscas: det munera canus amator,

Ut foveas molli frigida membra sinu.
Carior est auro iuvenis, cui levia fulgent
Ora nec amplexus aspera barba terit.
Huic tu candentes humero suppone lacertos,
Et regum magnae despiciantur opes.
At Venus invenit puero succumbere furtim,
Dum tumet et teneros conserit usque sinus,
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oscula et in collo figere dente notas.
Non lapis hanc gemmaeque iuvant, quae frigore sol
Dormiat et nulli sit cupienda viro.
Heu sero revocatur amor seroque iuventa,
Cum vetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formae est: coma tum mutatur, ut an
Dissimulet viridi cortice tincta nucis:
Tollere tum cura est albos a stirpe capillos
Et faciem dempta pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
Utere: non tardo labitur illa pede.
Sei Marathum torques, puero quae gloria victo est
In vêteres esto, dura, puella, senes.
Parce precor tenero: non illi sontica causa est,
Sed nimius luto corpora tingit amor.
Vel miser absenti maestas quam saepe querelas
Coniicit et lacrimis omnia plena madent!
'Quid me spernis?' ait. 'poterat custodia vinci:
Ipse dedit cupidis fallere posse deus.
Nota Venus furtiva mihi est, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum:
Et possum media quamvis obrepere nocte
Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem
Et fugit ex ipso saeva puella toro?
Vel cum promittit, subito sed perfida fallit,
Est mihi nox multis evigilanda malis.
Dum mihi venturam fingo, quodcunque movetur,
Illius credo tunc sonuisse pedem.'
Desistas lacrimare, puer: non frangitur illa,

Et tua iam fletu lumina fessa tument.
Oderunt, Pholoe, moneo, fastidia divi,
Nec prodest sanctis tura dedisse focis. 70
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
Nescius ultorem post caput esse deum:
Saepe etiam lacrimis fertur risisse dolentis
Et cupidum ficta detinuisse mora:
Nunc omnis odit fastus, nunc displicet illi 75
Quaecunque opposita est ianua dura sera.
At te poena manet, ni desinis esse superba.
Quam cupies votis hunc revocare diem!

IX.

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
Foedera per divos, clam violanda, dabas?
Ah miser, etsi quis primo periuria celat,
Sera, tamen tacitis Poena venit pedibus.
Parcite, caelestes: aequum est impune licere 5
Numina formosis laedere vestra semel.
Lucra petens habili tauros adiungit aratro
Et durum terrae rusticus urget opus,
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt instabiles sidera certa rates: 10
Muneribus meus est captus puer. at deus illa
In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
Iam mihi persolvet poenas, pulvisque decorem
Detrahet et ventis horrida facta coma,
Uretur facies, urentur sole capilli, 15
Deteret invalidos et via longa pedes.
Admonui quotiens 'auro ne pollue formam:
Saepe solent auro multa subesse mala.
Divitiis captus siquis violavit amorem,
Asperaque est illi difficilisque Venus. 20
Ure meum potius flamma caput et pete ferro
Corpus et intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti:
Est deus, occultos qui vetat esse dolos.

Ipse deus tacito permisit lingua ministro, 25
  Ederet ut multo libera verba mero:
Ipse deus somno domitos emittere vocem
  Iussit et invitos facta tegenda loqui.'
Haec ego dicebam: nunc me flevisse loquentem,
  Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes. 30
Tunc mihi iurabas nullius divitis auri
  Pondere, non gemmis, vendere velle fidem,
Non tibi si pretium Campania terra daretur,
  Non tibi si Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi sidera caeli 35
  Lucere et puras fulminis esse vias.
Quin etiam flebas: at non ego fallere doctus
  Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faciam, nisi et ipse fores in amore puellae?
  Sed precor exemplo sit levis illa tuo. 40
O quotiens, verbis ne quisquam conscius esset,
  Ipse comes multa lumina nocte tuli!
Saepe insperanti venit tibi munere nostro
  Et latuit clausas post adoperta fores.
Tum miser interii, stulte confisus amari: 45
  Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam,
  Et me nunc nostri Pieridumque pudet.
Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
  Torreat et liquida deleat amnis aqua. 50
Tu procul hinc absis, cui formam vendere cura est
  Et pretium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
  Rideat assiduis uxor inulta dolis,
Et cum furtivo iuvenem lassaverit usu, 55
  Tecum interposita languida veste cubet.
Semper sint externa tuo vestigia lecto,
  Et pateat cupidis semper aperta domus:
Nec lasciva soror dicatur plura bibisse
  Pocula vel plures emeruisse viros. 60
Illam saepe ferunt convivia ducere Baccho,
  Dum rota Luciferi provocet orta diem:

Illa nulla queat melius consumere noctem
  Aut operum varias disposuisse vices.
At tua perdidicit: nec tu, stultissime, sentis, 65
  Cum tibi non solita corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te disponere crines
  Aut tenues denso pectere dente comas?
Ista haec persuadet facies, auroque lacertos
  Vinciat et Tyrio prodeat apta sinu. 70
Non tibi, sed iuveni cuidam vult bella videri,
  Devoveat pro quo remque domumque tuam.
Nec facit hoc vitio, sed corpora foeda podagra
  Et senis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noster puer: hunc ego credam 75
  Cum trucibus Venerem iungere posse feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus,
  Tune aliis demens oscula ferre mea?
Tunc flebis, cum me vinctum puer alter habebit
  Et geret in regno regna superba tuo. 80
At tua tum me poena iuvet, Venerique merenti
  Fixa notet casus aurea palma meos.
'Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
  Dedicat et grata sis, dea, mente rogat.'

X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
  Quam ferus et vere ferreus ille fuit!
Tum caedes hominum generi, tum praelia nata,
  Tum brevior dirae mortis aperta via est.
An nihil ille miser meruit? nos ad mala nostra 5
  Vertimus, in saevas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri. Nec bella fuerunt,
  Faginus astabat cum scyphus ante dapes,
Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
  Securus varias dux gregis inter oves. 10
Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nossem
  Arma nec audissem corde micante tubam:
Nunc ad bella trahor, et iam quis forsitan hostis

Haesura in nostro tela gerit latere.
Sed patrii servate Lares: aluistis et idem, 15
Cursarem vestros cum tener ante pedes.
Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos:
Sic veteris sedes incoluistis avi.
Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus aede deus. 20
Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
Seu dederat sanctae spicea serta comae:
Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat
Postque comes purum filia parva favum.
At nobis aerata, Lares, depellite tela, 25
Hostiaque e plena rustica porcus hara.
Hanc pura cum veste sequar myrtoque canistra
Vincta geram, myrto vinctus et ipse caput.
Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
Sternat et adversos Marte favente duces, 30
Ut mihi potanti possit sua dicere facta
Miles et in mensa pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis accersere mortem?
Imminet et tacito clam venit illa pede.
Non seges est infra, non vinea culta, sed audax 35
Cerberus et Stygiae navita turpis aquae:
Illic percussisque genis ustoque capillo
Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic est, quem prole parata
Occupat in parva pigra senecta casa! 40
Ipse suas sectatur oves, at filius agnos,
Et calidam fesso conparat uxor aquam.
Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,
Temporis et prisci facta referre senem.
Interea Pax arva colat. Pax candida primum 45
Duxit araturos sub iuga panda boves,
Pax aluit vites et succos condidit uvae,
Funderet ut nato testa paterna merum:
Pace bidens vomerque vigent, at tristia duri
Militis in tenebris occupat arma situs, 50
Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse,

male with an adj. of bad meaning makes [illegible]
but with an adj. of good meaning makes [illegible]
have the opposite [illegible] i.e. a bad meaning.
male sobrius e drunk. always true in p

abrupt break

Uxorem plaustro progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, scissosque capillos
Femina perfractas conqueriturque fores:
Flet teneras subtusa genas, sed victor et ipse 55
Flet sibi dementes tam valuisse manus.
At lascivus Amor rixae mala verba ministrat,
Inter et iratum lentus utrumque sedet.
Ah lapis est ferrumque, suam quicunque puellam
Verberat: e caelo deripit ille deos. 60
Sit satis e membris tenuem perscindere vestem,
Sit satis ornatus dissoluisse comae,
Sit lacrimas movisse satis: quater ille beatus
Quo tenera irato flere puella potest.
Sed manibus qui saevus erit, scutumque sudemque 65
Is gerat et miti sit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni spicamque teneto,
Perfluat et pomis candidus ante sinus.

ALBII TIBULLI

LIBER SECUNDUS.

I.

Quisquis adest, valeat: fruges lustramus et agros,
Ritus ut a prisco traditus extat avo.
Bacche, veni, dulcisque tuis e cornibus uva
Pendeat, et spicis tempora cinge, Ceres.
Luce sacra requiescat humus, requiescat arator, 5
Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla iugis: nunc ad praesepia debent
Plena coronato stare boves capite.

Omnia sint operata deo: non audeat ulla
  Lanificam pensis imposuisse manum. 10
Vos quoque abesse procul iubeo, discedat ab aris,
  Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent superis: pura cum veste venite
  Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras 15
  Vinctaque post olea candida turba comas.
Dii patrii, purgamus agros, purgamus agrestes:
  Vos mala de nostris pellite limitibus,
Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
  Neu timeat celeres tardior agna lupos. 20
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris
  Ingeret ardenti grandia ligna foco,
Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
  Ludet et ex virgis extruet ante casas.
Eventura precor: viden ut felicibus extis 25
  Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos
  Consulis et Chio solvite vincla cado.
Vina diem celebrent: non festa luce madere
  Est rubor, errantes et male ferre pedes. 30
Sed 'bene Messalam' sua quisque ad pocula dicat
  Nomen et absentis singula verba sonent.
Gentis Aquitanae celeber Messala triumphis
  Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades aspiraque mihi, dum carmine nostro 35
  Redditur agricolis gratia caelitibus.
Rura cano rurisque deos. his vita magistris
  Desuevit querna pellere glande famem:
Illi compositis primum docuere tigillis
  Exiguam viridi fronde operire domum, 40
Illi etiam tauros primi docuisse feruntur
  Servitium et plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiere feri, tunc consita pomus,
  Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas,
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores 45
  Mixtaque securo est sobria lympha mero.

con bene valere
Laut. Stich 5,4,26

Rura ferunt messes, calidi cum sideris aestu
 Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
 Compleat ut dulci sedula melle favos. 50
Agricola assiduo primum satiatus aratro
 Cantavit certo rustica verba pede
Et satur arenti primum est modulatus avena
 Carmen, ut ornatos diceret ante deos,
Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti 55
 Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus a pleno, memorabile munus, ovili
 *Dux pecoris hircus auxerat hircus oves.
Rure puer verno primum de flore coronam
 Fecit et antiquis imposuit Laribus. 60
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
 Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc et femineus labor est, hinc pensa colusque,
 Fusus et apposito pollice versat opus:
Atque aliqua assiduae textrix operata Minervae 65
 Cantat, et appulso tela sonat latere.
Ipse quoque inter agros interque armenta Cupido
 Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu:
 Hei mihi, quam doctas nunc habet ille manus! 70
Nec pecudes, velut ante, petit: fixisse puellas
 Gestit et audaces perdomuisse viros.
Hic iuveni detraxit opes, hic dicere iussit
 Limen ad iratae verba pudenda senem:
Hoc duce custodes furtim transgressa iacentes 75
 Ad iuvenem tenebris sola puella venit
Et pedibus praetentat iter suspensa timore,
 Explorat caecas cui manus ante vias.
Ah miseri, quos hic graviter deus urget! at ille
 Felix, cui placidus leniter afflat Amor. 80
Sancte, veni dapibus festis, sed pone sagittas
 Et procul ardentes hinc precor abde faces.
Vos celebrem cantate deum pecorique vocate
 Voce: palam pecori, clam sibi quisque vocet.

Aut etiam sibi quisque palam: nam turba iocosa 85
  Obstrepit et Phrygio tibia curva sono.
Ludite: iam Nox iungit equos, currumque sequuntur
  Matris lascivo sidera fulva choro,
Postque venit tacitus furvis circumdatus alis
  Somnus et incerto Somnia nigra pede. 90

II.

Dicamus bona verba: venit Natalis ad aras:
  Quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave.
Urantur pia tura focis, urantur odores,
  Quos tener e terra divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores, 5
  Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro destillent tempora nardo,
  Atque satur libo sit madeatque mero,
Annuat et, Cornute, tibi, quodcunque rogabis.
  En age, quid cessas? annuit ille: roga. 10
Auguror, uxoris fidos optabis amores:
  Iam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quaecunque per orbem
  Fortis arat valido rusticus arva bove,
Nec tibi, gemmarum quicquid felicibus Indis 15
  Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt. utinam strepitantibus advolet alis
  Flavaque coniugio vincula portet Amor,
Vincula, quae maneant semper, dum tarda senectus
  Inducat rugas inficiatque comas. 20
Hic veniat Natalis avis prolemque ministret,
  Ludat et ante tuos turba novella pedes.

III.

Rura meam, Cornute, tenent villaeque puellam:
  Ferreus est, heu heu, quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus latos iam nunc migravit in agros,
  Verbaque aratoris rustica discit Amor.

the Red Sea with Roman names Persian gulf and
Indian Ocean, with their names of today

O ego, cum aspicerem dominam, quam fortiter illic 5
Versarem valido pingue bidente solum
Agricolaeque modo curvum sectarer aratrum,
Dum subigunt steriles arva serenda boves!
Nec quererer, quod sol graciles exureret artus,
Laederet et teneras pustula rupta manus. 10
Pavit et Admeti tauros formosus Apollo,
Nec cithara intonsae profueruntve comae,
Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
Quicquid erat medicae vicerat artis amor.
Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas

. . . .

Et miscere novo docuisse coagula lacte,
*Lacteus et mixtus obriguisse liquor.
Tum fiscella levi detexta est vimine iunci, 15
Raraque per nexus est via facta sero.
O quotiens illo vitulum gestante per agros
Dicitur occurrens erubuisse soror!
O quotiens ausae, caneret dum valle sub alta,
Rumpere mugitu carmina docta boves! 20
Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
Venit et a templis irrita turba domum:
Saepe horrere sacros doluit Latona capillos,
Quos admirata est ipsa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput crinesque solutos 25
Aspiceret, Phoebi quaereret ille comam.
Delos ubi nunc, Phoebe, tua est, ubi Delphica Pytho?
Nempe amor in parva te iubet esse casa.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
Servire aeternos non puduisse deos. 30
Fabula nunc ille est: sed cui sua cura puella est,
Fabula sit mavult quam sine amore deus.
At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
Imperat ut nostra sint tua castra domo,

* * *

Ferrea non Venerem, sed praedam, saecula laudant: 35
Praeda tamen multis est operata malis.
Praeda feras acies cinxit discordibus armis:

Hinc cruor, hinc caedes mors propiorque venit.
Praeda vago iussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus. 40
Praedator cupit inmensos obsidere campos,
Ut multa innumera iugera pascat ove;
Cui lapis externus curae est, urbisque tumultus
Portatur validis mille columna iugis,
Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra 45
Negligat hibernas piscis adesse minas.
At tibi laeta trahant Samiae convivia testae
Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu heu divitibus video gaudere puellas:
Iam veniant praedae, si Venus optat opes; 50
Ut mea luxuria Nemesis fluat utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias:
Illi sint comites fusci, quos India torret, 55
Solis et admotis inficit ignis equis:
Illi selectos certent praebere colores
Africa puniceum purpureumque Tyros.
Nota loquor: regnum ipse tenet, quem saepe coegit
Barbara gypsatos ferre catasta pedes. 60
Sit tibi dura seges, Nemesim qui abducis ab urbe,
Persolvat nulla semina terra fide.
Et tu, Bacche tener, iucundae consitor uvae,
Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impune licet formosas tristibus agris 65
Abdere: non tanti sunt tua musta, pater.
O valeant fruges, ne sint modo rure puellae:
Glans alat, et prisco more bibantur aquae.
Glans aluit veteres, et passim semper amarunt:
Quid nocuit sulcos non habuisse satos? 70
Tum, quibus aspirabat Amor, praebebat aperte
Mitis in umbrosa gaudia valle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
Ianua: si fas est, mos precor ille redi.
. . . . 75

Horrida villosa corpora veste tegant.
Nunc si clausa mea est, si copia rara videndi,
Heu miserum, laxam quid iuvat esse togam?
Ducite: ad imperium dominae sulcabimus agros:
Non ego me vinclis verberibusque nego. 80

IV.

Hic mihi servitium video dominamque paratam:
Iam mihi, libertas illa paterna, vale.
Servitium sed triste datur, teneorque catenis,
Et nunquam misero vincla remittit Amor,
Et seu quid merui seu quid peccavimus, urit. 5
Uror io: remove, saeva puella, faces.
O ego ne possim tales sentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus esse lapis,
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet unda maris! 10
Nunc et amara dies et noctis amarior umbra est:
Omnia nam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi nec carminis auctor Apollo:
Illa cava pretium flagitat usque manu.
Ite procul, Musae, si non prodestis amanti: 15
Non ego vos, ut sint bella canenda, colo,
Nec refero solisque vias et qualis, ubi orbem
Complevit, versis Luna recurrit equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quaero:
Ite procul, Musae, si nihil ista valent. 20
At mihi per caedem et facinus sunt dona paranda,
Ne iaceam clausam flebilis ante domum:
Aut rapiam suspensa focis insignia sacris:
Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet dominamque rapacem 25
Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat, quicunque legit viridesque smaragdos
Et niveam Tyrio murice tingit ovem.
Hic dat avaritiae causas et Coa puellis
Vestis et e rubro lucida concha mari. 30

Haec fecere malas: hinc clavim ianua sensit
  Et coepit custos liminis esse canis.
Sed, pretium si grande feras, custodia victa est,
  Nec prohibent claves, et canis ipse tacet.
Heu quicunque dedit formam caelestis avarae, 35
  Quale bonum multis attulit ille malis!
Hinc fletus rixaeque sonant, haec denique causa
  Fecit ut infamis hic deus esset Amor.
At tibi, quae pretio victos excludis amantes,
  Eripiant partas ventus et ignis opes: 40
Quin tua tum iuvenes spectent incendia laeti,
  Nec quisquam flammae sedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, nec erit qui lugeat ullus,
  Nec qui det maestas munus in exequias.
At bona quae nec avara fuit, centum licet annos 45
  Vixerit, ardentem flebitur ante rogum:
Atque aliquis senior veteres veneratus amores
  Annua constructo serta dabit tumulo
Et 'bene' discedens dicet 'placideque quiescas,
  Terraque securae sit super ossa levis.' 50
Vera quidem moneo, sed prosunt quid mihi vera?
  Illius est nobis lege colendus Amor.
Quin etiam sedes iubeat si vendere avitas,
  Ite sub imperium sub titulumque, Lares.
Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni, 55
  Quicquid et herbarum Thessala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
  Hippomanes cupidae stillat ab inguine equae,
Si modo me placido videat Nemesis mea vultu,
  Mille alias herbas misceat illa, bibam. 60

V.

Phoebe, fave: novus ingreditur tua templa sacerdos:
  Huc age cum cithara carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
  Nunc precor ad laudes flectere verba mea.
Ipse triumphali devinctus tempora lauro, 5

Unda deum caelo miserit Indigetem.
Ecce super fessas volitat Victoria puppes, 45
Tandem ad Troianos diva superba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris:
Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum murusque Lavini est
Albaque ab Ascanio condita longa duce. 50
Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos
Ilia, Vestales deseruisse focos,
Concubitusque tuos furtim vittasque iacentes
Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas, 55
Dum licet: hic magnae iam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
Qua sua de caelo prospicit arva Ceres,
Quaque patent ortus et qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos. 60
Troia quidem tunc se mirabitur et sibi dicet
Vos bene tam longa consuluisse via.
Vera cano: sic usque sacras innoxia laurus
Vescar, et aeternum sit mihi virginitas.'
Haec cecinit vates et te sibi, Phoebe, vocavit, 65
Iactavit fusas et caput ante comas.
Quicquid Amalthēa, quicquid Marpessia dixit,
Herophile Phoebo grata quod admonuit,
Quasque Albana sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit sicco pertuleritque sinu, 70
(Hae fore dixerunt belli mala signa, cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis:
Atque tubas atque arma ferunt strepitantia caelo
Audita et lucos praecinuisse fugam,
Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes 77
Fataque vocales praemonuisse boves, 78
Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit 75
Iungere pallentes nubilus annus equos) 76
Haec fuerant olim: sed tu iam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge sub aequoribus, 80
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis,

Here [illegible] in [illegible] of [illegible] [illegible] [illegible]
the d'above carlo, as in case of [illegible] letters.

lies - the east
[illegible] ocean - the west

Her. [illegible] [illegible] [illegible]primum [illegible] [illegible], captiva Corinthus

Omine quo felix et sacer annus erit.
Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni:
Distendet spicis horrea plena Ceres,
Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas, 85
Dolia dum magni deficiantque lacus.
Ac madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet: a stabulis tunc procul este lupi.
Ille levis stipulae solemnis potus acervos
Accendet, flammas transilietque sacras, 90
Et fetus matrona dabit, natusque parenti
Oscula comprensis auribus eripiet,
Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti
Balbaque cum puero dicere verba senem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba, 95
Arboris antiquae qua levis umbra cadit,
Aut e veste sua tendent umbracula sertis
Vincta, coronatus stabit et ante calix.
At sibi quisque dapes et festas extruet alte
Cespitibus mensas cespitibusque torum. 100
Ingeret hic potus iuvenis maledicta puellae,
Post modo quae votis irrita facta velit:
Nam ferus ille suae plorabit sobrius idem
Et se iurabit mente fuisse mala.
Pace tua pereant arcus pereantque sagittae, 105
Phoebe, modo in terris erret inermis Amor.
Ars bona: sed postquam sumpsit sibi tela Cupido,
Heu heu quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi praecipue. iaceo cum saucius annum
Et faveo morbo, cum iuvat ipse dolor, 110
Usque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus
Verba potest iustos aut reperire pedes.
At tu (nam divum servat tutela poetas),
Praemoneo, vati parce, puella, sacro,
Ut Messalinum celebrem, cum praemia belli 115
Ante suos currus oppida victa feret,
Ipse gerens lauros: lauro devinctus agresti
Miles 'io' magna voce 'triumphe' canet.
Tum Messala meus pia det spectacula turbae

Et plaudat curru praetereunte pater. 120
Annue: sic tibi sint intonsi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

VI.

Castra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes et collo fortiter arma gerat?
Et seu longa virum terrae via seu vaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire volet?
Ure, puer, quaeso, tua qui ferus otia liquit, 5
Atque iterum erronem sub tua signa voca.
Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
Ipse levem galea qui sibi portet aquam.
Castra peto, valeatque Venus valeantque puellae:
Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est. 10
Magna loquor, sed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clausae fortia verba fores.
Iuravi quotiens rediturum ad limina nunquam!
Cum bene iuravi, pes tamen ipse redit.
Acer Amor, fractas utinam tua tela sagittas, 15
Sei licet, extinctas aspiciamque faces!
Tu miserum torques, tu me mihi dira precari
Cogis et insana mente nefanda loqui.
Iam mala finissem leto, sed credula vitam
Spes fovet et fore cras semper ait melius. 20
Spes alit agricolas, Spes sulcis credit aratis
Semina, quae magno fenore reddat ager:
Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces,
Cum tenues hamos abdidit ante cibus:
Spes etiam valida solatur compede vinctum 25
(Crura sonant ferro, sed canit inter opus):
Spes facilem Nemesim spondet mihi, sed negat illa.
Hei mihi, ne vincas, dura puella, deam.
Parce, per immatura tuae precor ossa sororis:
Sic bene sub tenera parva quiescat humo. 30
Illa mihi sancta est, illius dona sepulcro
Et madefacta meis serta feram lacrimis,

Illius ad tumulum fugiam supplexque sedebo
  Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret usque suum te propter flere clientem: 35
  Illius ut verbis, sis mihi lenta veto,
Ne tibi neglecti mittant mala somnia Manes,
  Maestaque sopitae stet soror ante torum,
Qualis ab excelsa praeceps delapsa fenestra
  Venit ad infernos sanguinolenta lacus. 40
Desino, ne dominae luctus renoventur acerbi:
  Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.
Nec lacrimis oculos digna est foedare loquaces:
  Lena nocet nobis, ipsa puella bona est.
Lena vetat miserum Phryne furtimque tabellas 45
  Occulto portans itque reditque sinu:
Saepe, ego cum dominae dulces a limine duro
  Agnosco voces, haec negat esse domi:
Saepe, ubi nox promissa mihi est, languere puellam
  Nuntiat aut aliquas extimuisse minas. 50
Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
  Quisve meam teneat, quot teneatve modis:
Tunc tibi, lena, precor diras: satis anxia vivas,
  Moverit e votis pars quotacunque deos.

ALBII TIBULLI (LYGDAMI)

LIBER TERTIUS.

I.

Martis Romani festae venere kalendae
  (Exoriens nostris hic fuit annus avis),
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
  Perque vias urbis munera perque domos:
Dicite, Pierides, quonam donetur honore 5
  Seu mea, seu fallor, cara Neaera tamen.
Carmine formosae, pretio capiuntur avarae:
  Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.
Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
  Pumicet et canas tondeat ante comas 10
Summaque praetexat tenuis fastigia chartae,
  Indicet ut nomen littera facta, tuum,
Atque inter geminas pingantur cornua frontes:
  Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per vos, auctores huius mihi carminis, oro 15
  Castaliamque umbram Pieriosque lacus,
Ite domum cultumque illi donate libellum,
  Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referet, si nostri mutua cura est
  An minor, an toto pectore deciderim. 20
Sed primum meritam larga donate salute
  Atque haec submisso dicite verba sono.
'Haec tibi vir quondam, nunc frater, casta Neaera,
  Mittit et accipias munera parva rogat,
Teque suis iurat caram magis esse medullis, 25
  Sive sibi coniunx sive futura soror.
Sed potius coniunx: huius spem nominis illi
  Auferet extincto pallida Ditis aqua.'

II.

Qui primus caram iuveni carumque puellae
  Eripuit iuvenem, ferreus ille fuit.
Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
  Vivere et erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non haec patientia nostro 5
  Ingenio: frangit fortia corda dolor:
Nec mihi vera loqui pudor est vitaeque fateri
  Tot mala perpessae taedia nata meae.
Ergo cum tenuem fuero mutatus in umbram
  Candidaque ossa super nigra favilla teget, 10
Ante meum veniat longos incompta capillos
  Et fleat ante meum maesta Neaera rogum.
Sed veniat carae matris comitata dolore:
  Maereat haec genero, maereat illa viro.
Praefatae ante meos Manes animamque precatae 15
  Perfusaeque pias ante liquore manus,
Pars quae sola mei superabit corporis, ossa
  Incinctae nigra candida veste legent,
Et primum annoso spargent collecta Lyaeo,
  Mox etiam niveo fundere lacte parent, 20
Post haec carbaseis humorem tollere velis
  Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illic quas mittit dives Panchaia merces
  Eoique Arabes, pinguis et Assyria,
Et nostri memores lacrimae fundantur eodem: 25
  Sic ego componi versus in ossa velim.
Sed tristem mortis demonstret littera causam
  Atque haec in celebri carmina fronte notet.
'Lygdamus hic situs est: dolor huic et cura Neaerae,
  Coniugis ereptae, causa perire fuit.' 30

III.

Quid prodest caelum votis implesse, Neaera,
  Multaque cum blanda tura dedisse prece,
Non ut marmorei prodirem e limine tecti,

Insignis clara conspicuusque domo,
Aut ut multa mei renovarent iugera tauri 5
Et magnas messes terra benigna daret,
Sed tecum ut longae sociarem gaudia vitae
Inque tuo caderet nostra senecta sinu
Tunc cum permenso defunctus tempore lucis
Nudus Lethaea cogerer ire rate? 10
Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri,
Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
Taenare sive tuis, sive Caryste tuis,
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos 15
Aurataeque trabes marmoreumque solum?
Quidve in Erythraeo legitur quae litore concha
Tinctaque Sidonio murice lana iuvat,
Et quae praeterea populus miratur? in illis
Invidia est: falso plurima vulgus amat. 20
Non opibus mentes hominum curaeque levantur:
Nam Fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera:
At sine te regum munera nulla volo.
O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem! 25
O mihi felicem terque quaterque diem!
At si, pro dulci reditu quaecunque voventur,
Audiat aversa non meus aure deus,
Nec me regna iuvant nec Lydius aurifer amnis
Nec quas terrarum sustinet orbis opes. 30
Haec alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo cara coniuge posse frui.
Adsis et timidis faveas, Saturnia, votis,
Et faveas concha, Cypria, vecta tua.
Aut si fata negant reditum tristesque sorores, 35
Stamina quae ducunt quaeque futura neunt,
Me vocet in vastos amnes nigramque paludem
Dives in ignava luridus Orcus aqua.

IV.

Dii meliora ferant, nec sint insomnia vera,
  Quae tulit hesterna pessima nocte quies.
Ite procul, vani, falsumque avertite visum:
  Desinite in nobis quaerere velle fidem.
Divi vera monent, venturae nuntia sortis   5
  Vera monent Tuscis exta probata viris:
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte
  Et pavidas mentes falsa timere iubent,
Et natum in curas hominum genus omina noctis
  Farre pio placant et saliente sale.   10
Et tamen, utcunque est, sive illi vera moneri,
  Mendaci somno credere sive volent,
Efficiat vanos noctis Lucina timores
  Et frustra inmeritum pertimuisse velit,
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto   15
  Nec laesit magnos impia lingua deos.
Iam Nox aetherium nigris emensa quadrigis
  Mundum caeruleo laverat amne rotas,
Nec me sopierat menti deus utilis aegrae:
  Somnus sollicitas deficit ante domos.   20
Tandem, cum summo Phoebus prospexit ab ortu,
  Pressit languentis lumina sera quies.
Hic iuvenis casta redimitus tempora lauro
  Est visus nostra ponere sede pedem.
Non illo quicquam formosius ulla priorum   25
  Aetas, humanum nec videt illud opus.
Intonsi crines longa cervice fluebant,
  Stillabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
  Et color in niveo corpore purpureus,   30
Ut iuveni primum virgo deducta marito
  Inficitur teneras ore rubente genas,
Et cum contexunt amarantis alba puellae
  Lilia et autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla: 35
  Namque haec in nitido corpore vestis erat.

Ergo ne dubita blandas adhibere querelas: 75
  Vincuntur molli pectora dura prece.
Quod si vera canunt sacris oracula templis,
  Haec illi nostro nomine dicta refer:
'Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse,
  Felix hoc, alium desine velle virum.'' 80
Dixit, et ignavus defluxit corpore somnus.
  Ah ego ne possim tanta videre mala.
Nec tibi crediderim votis contraria vota
  Nec tantum crimen pectore inesse tuo:
Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti 85
  Nec flammam volvens ore Chimaera fero
Nec canis anguinea redimitus terga caterva,
  Cui tres sunt linguae tergeminumque caput,
Scyllaque virgineam canibus succincta figuram,
  Nec te conceptam saeva leaena tulit, 90
Barbara nec Scythiae tellus horrendave Syrtis,
  Sed culta et duris non habitanda domus
Et longe ante alias omnes mitissima mater
  Isque pater quo non alter amabilior.
Haec deus in melius crudelia somnia vertat 95
  Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

V.

Vos tenet, Etruscis manat quae fontibus unda,
  Unda sub aestivum non adeunda Canem,
Nunc autem sacris Baiarum proxima lymphis,
  Cum se purpureo vere remittit humus:
At mihi Persephone nigram denuntiat horam: 5
  Inmerito iuveni parce nocere, dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
  Audax laudandae sacra docere deae,
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
  Dextera nec cuiquam trita venena dedit, 10
Nec nos sacrilegi templis admovimus ignes,
  Nec cor sollicitant facta nefanda meum,
Nec nos insanae meditantes iurgia mentis

Impia in adversos solvimus ora deos:
Et nondum cani nigros laesere capillos, 15
Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primo nostrum videre parentes,
Cum cecidit fato consul uterque pari.
Quid fraudare iuvat vitem crescentibus uvis
Et modo nata mala vellere poma manu? 20
Parcite, pallentes undas quicunque tenetis
Duraque sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos
Lethaeamque ratem Cimmeriosque lacus,
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta 25
Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano nequicquam terrear aestu!
Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae
Et facilis lenta pellitur unda manu. 30
Vivite felices, memores et vivite nostri,
Sive erimus seu nos fata fuisse velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti
Et nivei lactis pocula mixta mero.

VI.

Candide Liber, ades (sic sit tibi mystica vitis
Semper, sic hedera tempora vincta feras),
Aufer et ipse meum pariter medicando dolorem:
Saepe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho, 5
Et nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum curae genus, ite labores:
Fulserit hic niveis Delius alitibus.
Vos modo proposito dulces faveatis amici,
Neve neget quisquam me duce se comitem: 10
Aut si quis vini certamen mite recusat,
Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus, ille ferocem
Contudit et dominae misit in arbitrium,

Armenias tigres et fulvas ille leaenas 15
Vicit et indomitis mollia corda dedit.
Haec Amor et maiora valet. sed poscite Bacchi
Munera: quem vestrum pocula sicca iuvant?
Convenit ex aequo nec torvus Liber in illis,
Qui se quique una vina iocosa colunt: 20
Convenit iratus nimium nimiumque severos:
Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his poenas qualis quantusque minetur,
Cadmeae matris praeda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor, illaque, siqua est, 25
Quid valeat laesi sentiat ira dei.
Quid precor ah demens? venti temeraria vota,
Aeriae et nubes diripienda ferant.
Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neaera,
Sis felix, et sint candida fata tua. 30
At nos securae reddamus tempora mensae:
Venit post multos una serena dies.
Hei mihi, difficile est imitari gaudia falsa,
Difficile est tristi fingere mente iocum,
Nec bene mendaci risus componitur ore, 35
Nec bene sollicitis ebria verba sonant.
Quid queror infelix? turpes discedite curae:
Odit Lenaeus tristia verba pater.
Gnosia, Theseae quondam periuria linguae
Flevisti ignoto sola relicta mari: 40
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus
Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: felix, quicunque dolore
Alterius disces posse carere tuo.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo 45
Aut fallat blanda sordida lingua prece.
Etsi perque suos fallax iuravit ocellos
Iunonemque suam perque suam Venerem,
Nulla fides inerit: periuria ridet amantum
Iuppiter et ventos irrita ferre iubet. 50
Ergo quid totiens fallacis verba puellae
Conqueror? ite a me, seria verba, procul.

Quam vellem tecum longas requiescere noctes
  Et tecum longos pervigilare dies,
Perfida nec merito nobis inimica merenti, 55
  Perfida, sed, quamvis perfida, cara tamen!
Naida Bacchus amat: cessas, o lente minister?
  Temperet annosum Marcia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostrae convivia mensae
  Ignotum cupiens vana puella torum, 60
Sollicitus repetam tota suspiria nocte.
  Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
  Debueram sertis implicuisse comas.

ALBII TIBULLI

LIBER QUARTUS.

I.

, Messala, canam, quanquam me cognita virtus
rret, ut infirmae nequeant subsistere vires,
ipiam tamen. a meritis si carmina laudes,
ficiant: humilis tantis sim conditor actis,
c tua praeter te chartis intexere quisquam 5
cta queat, dictis ut non maiora supersint.
t nobis voluisse satis, nec munera parva
spueris. etiam Phoebo gratissima dona
es tulit, et cunctis Baccho iucundior hospes
rus, ut puro testantur sidera caelo 10
igoneque Canisque, neget ne longior aetas.
in etiam Alcides deus ascensurus Olympum
eta Molorcheis posuit vestigia tectis,
rvaque caelestis placavit mica, nec illis
mper inaurato taurus cadit hostia cornu. 15
c quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
de alios aliosque memor componere versus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi,
alis in inmenso desederit aere tellus,
alis et in curvum pontus confluxerit orbem, 20
vagus, e terris qua surgere nititur, aer,
ic et contextus passim fluat igneus aether,
ndentique super claudantur ut omnia caelo:
t, quodcunque meae poterunt audere Camenae,
u tibi par poterunt seu, quod spes abnuit, ultra 25
ve minus (certeque canent minus), omne vovemus
oc tibi, nec tanto careat mihi carmine charta.
am, quanquam antiquae gentis superant tibi lau[illegible]
on tua maiorum contenta est gloria fama,

Nec quaeris quid quaque index sub imagine dicat, 30
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi maiores maius decus ipse futuris:
At tua non titulus capiet sub nomine facta,
Aeterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes 35
Undique quique canent vincto pede quique soluto.
Quis potior, certamen erit: sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Nam quis te maiora gerit castrisve forove?
Nec tamen hic aut hic tibi laus maiorve minorve, 40
Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet nec surgit ab illa,
Qualis, inaequatum si quando onus urget utrinque,
Instabilis natat alterno depressior orbe.
Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi, 45
Non alius sedare queat: seu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora vel parvae magnum decus urbis Ulixen,
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem 50
Saecula fertilibus Titan decurreret horis,
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adversis reppulit armis,
Nec valuit lotos coeptos avertere cursus, 55
Cessit et Aetnaeae Neptunius incola rupis
Victa Maroneo foedatus lumina Baccho:
Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos:
Incultos adiit Laestrygonas Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelida quos irrigat unda: 60
Solum nec doctae verterunt pocula Circes,
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras:
Cimmerion etiam obscuras accessit ad arcis,
Quis nunquam candente dies apparuit ortu, 65
Seu supra terras Phoebus seu curreret infra:
Vidit, ut inferno Plutonis subdita regno

Magna deum proles levibus discurreret umbris,
Praeteriitque cita Sirenum litora puppi.
Illum inter geminae nantem confinia mortis 70
Nec Scyllae saevo conterruit impetus ore,
Cum canibus rapidas inter fera serperet undas,
Nec violenta suo consumpsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum. 75
Non violata vagi sileantur pascua Solis,
Non amor et fecunda Atlantidos arva Calypsus,
Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.
Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula sive novum dedit his erroribus orbem, 80
Sit labor illius, tua dum facundia, maior.
Iam te non alius belli tenet aptius artes,
Qua deceat tutam castris praeducere fossam,
Qualiter adversos hosti defigere cervos,
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo, 85
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Ut facilisque tuis aditus sit et arduus hosti,
Laudis et assiduo vigeat certamine miles.
Quis tardamve sudem melius celeremve sagittam
Iecerit aut lento perfregerit obvia pilo? 90
Aut quis equum celeremque arto compescere fraeno
Possit et effusas tardo permittere habenas,
Inque vicem modo directo contendere passu,
Seu libeat, curvo brevius convertere gyro,
Quis parma, seu dextra velit seu laeva, tueri, 95
Sive hac sive illac grandis venit impetus hastae
Amplior, aut signata cita loca tangere funda?
Iam simul audacis venient certamina Martis,
Adversisque parent acies concurrere signis,
Tum tibi non desit faciem componere pugnae, 100
Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut aequatis decurrat frontibus ordo,
Seu libeat duplicem seiunctim cernere Martem,
Dexter uti laevum teneat dextrumque sinister
Miles sitque duplex gemini victoria casus. 105

At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano. testis mihi victae
Fortis Iapydiae miles, testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes
Testis Arupinis et pauper natus in armis, 110
Quem si quis videat vetus ut non fregerit aetas,
Terna minus Pyliae miretur saecula famae.
Centum fecundos Titan renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Gaudet equum validisque sedet moderator habenis. 115
Te duce non alias conversus terga domator
Libera Romanae subiecit colla catenae.
Nec tamen his contentus eris: maiora peractis
Instant, compertum est veracibus ut mihi signis,
Quis Amythaonius nequeat certare Melampus. 120
Nam modo fulgentem Tyrio subtegmine vestem
Indueras oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus, 125
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
Nulla nec aerias volucris perlabitur auras
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
Quin largita tuis sunt muta silentia votis.
Iuppiter ipse levi vectus per inania curru 130
Affuit et caelo vicinum liquit Olympum
Intentaque tuis precibus se praebuit aure
Cunctaque veraci capite annuit: additus aris
Laetior eluxit structos super ignis acervos.
Quin hortante deo magnis insistere rebus 135
Incipe: non idem tibi sint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia nec latis audax Hispania terris
Nec fera Theraeo tellus obsessa colono,
Nec qua vel Nilus vel regia lympha Choaspes 140
Profluit aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
Aret Arecteis haud una per ostia campis,
Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe,

Impia nec saevis celebrans convivia mensis
Ultima vicinus Phoebo tenet arva Padaeus: 145
Quaque Hebrus Tanaisque Getas rigat atque Magynos,
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus
Teque interiecto mundi pars altera sole. 150
Nam circumfuso consistit in aere tellus
Et quinque in partes toto disponitur orbe.
Atque duae gelido vastantur frigore semper:
Illic et densa tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore, 155
Sed durata riget densam in glaciemque nivemque,
Quippe ubi non unquam Titan super egerit ortus.
At media est Phoebi semper subiecta calori,
Seu propior terris aestivum fertur in orbem
Seu celer hibernas properat decurrere luces: 160
Non igitur presso tellus exurgit aratro,
Nec frugem segetes praebent nec pabula terrae:
Non illic colit arva deus, Bacchusve Ceresve,
Nulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter posita est interque rigentes 165
Nostraque et huic adversa solo pars altera nostro,
Quas similis utrinque tenens vicinia caeli
Temperat, alter et alterius vires necat aer:
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus:
Hic et colla iugo didicit summittere taurus 170
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos,
Tondeturque seges maturos annua partus,
Et ferro tellus, pontus confinditur aere,
Quin etiam structis exurgunt oppida muris.
Ergo, ubi praeclaros tulerint tua facta triumphos, 175
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
  Non ego sum satis ad tantae praeconia laudis,
Ipse mihi non si praescrbiat carmina Phoebus.
Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus,
Valgius: aeterno propior non alter Homero. 180
Languida non noster peragit labor otia, quamvis

Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi, cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea fecundas ad deficientia messes, 185
Cuique pecus denso pascebant agmine colles
(Et domino satis et nimium furique lupoque),
Nunc desiderium superest: nam cura novatur,
Cum memor ante actos semper dolor admonet annos.
Sed licet asperiora cadant spolierque relictis, 190
Non te deficient nostrae memorare Camenae.
Nec solum tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licet tumeant freta ventis,
Pro te vel densis solus subsistere turmis 195
Vel parvum Aetnaeae corpus committere flammae.
Sum quodcunque, tuum est. nostri si parvula cura
Sit tibi, quanta libet, si sit modo, non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi,
Posse Meleteas nec mallem vincere chartas. 200
Quod tibi si versus noster, totusve minusve,
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore,
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea tunc tumulus cum texerit ossa,
Seu matura dies celerem properat mihi mortem, 205
Longa manet seu vita, tamen, mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum seu tardi pecoris sim gloria taurus
Sive ego per liquidum volucris vehar aera pennis,
Quandocunque hominem me longa receperit aetas, 210
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

II.

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, kalendis:
  Spectatum e caelo, si sapis, ipse veni.
Hoc Venus ignoscet: at tu, violente, caveto
  Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum vult exurere divos, 5
  Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquo vestigia movit,
  Componit furtim subsequiturque Decor.
Seu solvit crines, fusis decet esse capillis:
  Seu compsit, comptis est veneranda comis. 10
Urit, seu Tyria voluit procedere palla:
  Urit, seu nivea candida veste venit.
Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
  Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna est, cui mollia caris 15
  Vellera det succis bis madefacta Tyros,
Possideatque, metit quicquid bene olentibus arvis
  Cultor odoratae dives Arabs segetis
Et quascunque niger rubro de litore gemmas
  Proximus Eois colligit Indus aquis. 20
Hanc vos, Pierides, festis cantate kalendis,
  Et testudinea Phoebe superbe lyra.
Hoc solemne sacrum: multos hoc sumet in annos:
  Dignior est vestro nulla puella choro.

III.

Parce meo iuveni, seu quis bona pascua campi
  Seu colis umbrosi devia montis aper,
Nec tibi sit duros acuisse in praelia dentes,
  Incolumem custos hunc mihi servet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura: 5
  O pereant silvae, deficiantque canes!
Quis furor est, quae mens, densos indagine colles
  Claudentem teneras laedere velle manus?

Quidve iuvat furtim latebras intrare ferarum
  Candidaque hamatis crura notare rubis? 10
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
  Ipsa ego per montes retia torta feram,
Ipsa ego velocis quaeram vestigia cervi
  Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant silvae, si, lux mea, tecum 15
  Arguar ante ipsas concubuisse plagas:
Tunc veniat licet ad casses, illaesus abibit,
  Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
Nunc sine me sit nulla Venus, sed lege Dianae,
  Caste puer, casta retia tange manu: 20
Et quaecunque meo furtim subrepit amori,
  Incidat in saevas diripienda feras.
At tu venandi studium concede parenti,
  Et celer in nostros ipse recurre sinus.

IV.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
  Huc ades, intonsa Phoebe superbe coma.
Crede mihi, propera: nec te iam, Phoebe, pigebit
  Formosae medicas applicuisse manus.
Effice ne macies pallentes occupet artus, 5
  Neu notet informis candida membra color,
Et quodcunque mali est et quicquid triste timemus,
  In pelagus rapidis evehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicunque sapores,
  Quicunque et cantus corpora fessa levant: 10
Neu iuvenem torque, metuit qui fata puellae
  Votaque pro domina vix numeranda facit.
Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
  Dicit in aeternos aspera verba deos.
Pone metum, Cerinthe: deus non laedit amantes. 15
  Tu modo semper ama: salva puella tibi est.
Nil opus est fletu: lacrimis erit aptius uti,
  Si quando fuerit tristior illa tibi.
At nunc tota tua est, te solum candida secum

Cogitat, et frustra credula turba sedet. 20
Phoebe, fave: laus magna tibi tribuetur in uno
Corpore servato restituisse duos.
Iam celeber, iam laetus eris, cum debita reddet
Certatim sanctis laetus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum, 25
Optabunt artes et sibi quisque tuas.

V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi sanctus
Atque inter festos semper habendus erit.
Te nascente novum Parcae cecinere puellis
Servitium et dederunt regna superba tibi.
Uror ego ante alias: iuvat hoc, Cerinthe, quod uror, 5
Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adsit amor, per te dulcissima furta
Perque tuos oculos per Geniumque rogo.
Mane Geni, cape tura libens votisque faveto,
Si modo, cum de me cogitat, ille calet. 10
Quod si forte alios iam nunc suspirat amores,
Tunc precor infidos, sancte, relinque focos.
Nec tu sis iniusta, Venus: vel serviat aeque
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva.
Sed potius valida teneamur uterque catena, 15
Nulla queat posthac nos soluisse dies.
Optat idem iuvenis quod nos, sed tectius optat:
Nam pudet haec illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
Annue: quid refert, clamve palamve roget? 20

VI.

Natalis Iuno, sanctos cape turis acervos,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.
Tota tibi est hodie, tibi se laetissima compsit,
Staret ut ante tuos conspicienda focos.
Illa quidem ornandi causas tibi, diva, relegat: 5

Est tamen, occulte cui placuisse velit.
At tu, sancta, fave, neu quis divellat amantes,
Sed iuveni quaeso mutua vincla para.
Sic bene compones: ullae non ille puellae
Servire aut cuiquam dignior illa viro. 10
Nec possit cupidos vigilans deprendere custos,
Fallendique vias mille ministret Amor.
Annue purpureaque veni perlucida palla:
Ter tibi fit libo, ter, dea casta, mero.
Praecipit et natae mater studiosa, quod optat: 15
Illa aliud tacita, iam sua, mente rogat:
Uritur, ut celeres urunt altaria flammae,
Nec, liceat quamvis, sana fuisse velit.
Sis iuveni grata: adveniet cum proximus annus,
Hic idem votis iam vetus adsit amor. 20

n
d.
sse

—

iste pu
tuo.
agatur,
orte venit.
—

od iam tibi
pta cadam.
ımque

SULPICIA.

VII.

Tandem venit amor, qualem texisse pudori
Quam nudasse alicui sit mihi fama magis.
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit in nostrum deposuitque sinum.
Exolvit promissa Venus: mea gaudia narret, 5
Dicetur siquis non habuisse sua.
Non ego signatis quicquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo quam meus ante, velim,
Sed peccasse iuvat, vultus componere famae
Taedet: cum digno digna fuisse ferar. 10

VIII.

Invisus natalis adest, qui rure molesto
Et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellae
Atque Arretino frigidus amnis agro?
Iam, nimium Messala mei studiose, quiescas, 5
Non tempestivae saepe propinque viae.
Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
Arbitrio quoniam non sinis esse meo.

IX.

Scis iter ex animo sublatum triste puellae?
Natali Romae iam licet esse tuo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi forte venit.

X.

Gratum est, securus multum quod iam tibi de me
Permittis, subito ne male inepta cadam.
Sit tibi cura togae potior pressumque